

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2017 roku Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie:

w pkt 1. ustalił, że w skład spadku po L. P. zmarłej w dniu 6 maja 2013 r w M., ostatnio stale zamieszkałej w miejscowości W. numer 41 wchodzi :

-nieruchomość składająca się z działki nr (...) o powierzchni 7119 m², będącej własnością , zabudowanej budynkiem mieszkalnym z przybudowanym garażem oraz budynkami gospodarczymi , położonej w obrębie W. nr 41 , powiat (...) , Gmina M. oraz działki nr (...) o powierzchni 20.200 m² , będącej własnością , położonej w obrębie P. , powiat (...) , Gmina M. , dla której Sąd Rejonowy w Szamotułach VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem (...) – o wartości 193.200 zł (stu dziewięćdziesięciu trzech tysięcy dwustu złotych) ,

-ciągnik U. C – 360 , rok produkcji 1987 – o wartości 9.200 zł (dziewięć tysięcy dwustu złotych),

-środki pieniężne w kwocie 138.260,08 zł (stu trzydziestu ośmiu tysięcy dwustu sześćdziesięciu złotych ośmiu groszy) , zgromadzone na rachunku bankowym (...) SA o numerze (...) , a będące obecnie w posiadaniu uczestniczki postępowania K. J. ;

łącna wartość majątku spadkowego ulegające podziałowi wynosi kwotę 340.660,08 zł (trzystu czterdziestu tysięcy sześciuset sześćdziesięciu złotych ośmiu groszy) ;

w pkt 2. podzielił spadek po zmarłej L. P. i znosi współwłasność majątku spadkowego w ten sposób, że szczegółowo opisaną w punkcie 1 sentencji nieruchomość, składającą się z działek o numerach (...) oraz ciągnik U. C – 360 , a więc składniki o łącznej wartości 202.400 zł (dwustu dwóch tysięcy czterystu złotych), przyznał na wyłączną własność wnioskodawczyni G. M.,

w pkt 3. ustalił, że wnioskodawczyni G. M. poniosła nakłady z majątku osobistego na majątek spadkowy w łącznej kwocie 2.845,75 zł (dwóch tysięcy ośmiuset czterdziestu pięciu złotych siedemdziesięciu pięciu groszy) ,

w pkt 4. zasądził od wnioskodawczyni G. M. na rzecz uczestniczki postępowania M. B. kwotę 33.260 zł (trzydziestu trzech tysięcy dwustu sześćdziesięciu złotych) tytułem spłaty jej udziału w majątku spadkowym ,

w pkt 5. zasądził od wnioskodawczyni G. M. na rzecz uczestnika postępowania P. J. kwotę 33.260 zł (trzydziestu trzech tysięcy dwustu sześćdziesięciu złotych) tytułem spłaty jego udziału w majątku spadkowym ,

w pkt 6. zasądził od uczestniczki postępowania K. J. na rzecz wnioskodawczyni G. M. kwotę 35.870,04 zł (trzydziestu pięciu tysięcy ośmiuset siedemdziesięciu złotych czterech groszy) – tytułem spłaty jej udziału w majątku spadkowym ,

w pkt 7. zasądził od uczestniczki postępowania K. J. na rzecz uczestniczki postępowania M. B. kwotę 23.044 zł (dwudziestu trzech tysięcy czterdziestu czterech złotych) – tytułem spłaty jej udziału w majątku spadkowym ,

w pkt 8. zasądza od uczestniczki postępowania K. J. na rzecz uczestnika postępowania P. J. kwotę 23.044 zł (dwudziestu trzech tysięcy czterdziestu czterech złotych) – tytułem spłaty jego udziału w majątku spadkowym ,

w pkt 9. ustalił , że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie ,

w pkt 10. nakazał pobrać od wnioskodawczyni G. M. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie kwotę 1.223,15 zł – tytułem zwrotu części nieuiszczonych kosztów sądowych,

w pkt 11. nakazał pobrać od każdego z uczestników postępowania: M. B., K. J. i P. J. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie kwotę po 407,72 zł (czteryście siedem złotych siedemdziesiąt dwa grosze) - tytułem zwrotu części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Na mocy aktu poświadczenia dziedziczenia z dnia 04-06-2013 r spadek po L. P., zmarłej w dniu 06 maja 2013 r w M., ostatnio stale zamieszkałej w miejscowości W. numer 41 nabyli :

-bratanica G. M. – w 1/2 części ,

-bratanica M. B. – w 1/6 części ,

-bratanica K. J. – w 1/6 części ,

-bratanek P. J. – w 1/6 części .

W skład spadku po zmarłej L. P. wchodzi nieruchomości składająca się z działki nr (...) o powierzchni 7119 m², zabudowanej budynkiem mieszkalnym z przybudowanym garażem oraz budynkami gospodarczymi, położona w obrębie (...), powiat (...), gmina M. – o wartości 150.000 zł, działka nr (...) o powierzchni 20.200 m², położona w obrębie P., powiat (...), gmina M. o wartości 43.200 zł oraz ciągnik rolniczy marki U. (...), rok produkcji 1987 – wartości 9.200 zł . Łączna wartość powyższych składników majątku spadkowego wynosi kwotę 202.404 zł .

W chwili śmierci spadkodawczyni posiadała środki pieniężne w kwocie 138.260,08 zł , zgromadzone na rachunku bankowym (...) SA nr (...). Środki te są w posiadaniu uczestniczki K. J., która wypłaciła je w dniu 07.05.2013 r.

Spadkodawczyni była współwłaścicielem rachunku bankowego numer (...) w Banku (...), na którym zgromadzono środki finansowe w wysokości 127.754,83 zł. Drugim współwłaścicielem konta był J. M. . Jeszcze za życia spadkodawczyni pieniądze te darowała J. M. mówiąc mu wielokrotnie, że pieniądze te są dla niego i jego rodziny. Był przekonany, że są to jego pieniądze. Zgodnie z jej wolą pieniądze te nie miały wchodzić w skład spadku po niej . Prosiła tylko J. M. o to, aby ze środków tych mogła skorzystać, gdyby kiedykolwiek zabrakło jej pieniędzy. Kwotę 127.754,83 zł J. M., jako współwłaściciel ww. rachunku bankowego pobrał w dniu 06.05.2013 r., na kilka godzin przed śmiercią spadkodawczyni. Pieniądze te są aktualnie w jego posiadaniu .

Spadkodawczyni posiadała również środki pieniężne w wysokości 20.491 zł, zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym przez Bank Spółdzielczy P. M.-S. w S. Oddział w M. w kwocie 20.491 zł. Środki te spadkobiercy podzielili pomiędzy sobą dobrowolnie po sporządzeniu aktu poświadczenia dziedziczenia.

Po śmierci spadkodawczyni, wnioskodawczyni G. M. poniosła nakłady z majątku osobistego na majątek spadkowy w łącznej wysokości 2.845,75 zł . Kwotą tą wnioskodawczyni opłaciła zaległe rachunki za energię elektryczną , wodę , gaz .

Sąd Rejonowy uznał, iż wniosek okazał się częściowo zasadny, jako podstawę prawną wskazując przepis art. 210 k.c. w związku z art. 1035 k.c. ,art. 1037 k.c. Podkreślił, iż w rozpoznawanej sprawie jest bezsporne, że po śmierci L. P. spadek nabyli :

-bratanica G. M. – w 1/2 części ,

-bratanica M. B. – w 1/6 części ,

-bratanica K. J. – w 1/6 części ,

-bratanek P. J. – w 1/6 części .

Tym samym wnioskodawczyni była legitymowana do złożenia wniosku o dział spadku po wyżej wymienionej osobie.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż nie było sporu co do tego, że w skład spadku po zmarłej L. P. wchodzi nieruchomość składająca się z działki nr (...) o powierzchni 7119 m², zabudowanej budynkiem mieszkalnym z przybudowanym garażem oraz budynkami gospodarczymi, położona w obrębie (...), powiat (...), gmina M., działka nr (...) o powierzchni 20.200 m², położona w obrębie P., powiat (...), gmina M. oraz ciągnik rolniczy marki U. (...), rok produkcji 1987. Spór sprowadzał się do wysokości wartości powyższych składników majątku spadkowego, zaś wartość powyższych składników majątku spadkowego została ustalona na podstawie opinii biegłego sądowego z zakresu (...), który ustalił, że działka nr (...) o powierzchni 7119 m², zabudowana budynkiem mieszkalnym z przybudowanym garażem oraz budynkami gospodarczymi, warta jest kwotę 150.000 zł, działka nr (...) o powierzchni 20.200 m², położona w obrębie P. ma wartość 43.200 zł, natomiast wartość ciągnika rolniczego marki U. (...), rok produkcji 1987 wynosi kwotę 9.200 zł. Biegły wskazał, że łączna wartość powyższych składników majątku spadkowego wynosi kwotę 202.404 zł. Ustalenia biegłego nie były kwestionowane ani przez wnioskodawczynię, ani przez któregokolwiek z uczestników postępowania. Sąd Rejonowy podkreślił, iż mając na uwadze fakt, iż wskazane wartości przyjąć należało, że wartość udziału spadkowego przysługującego wnioskodawczyni tj. 1/2 części wynosi kwotę 101.200 zł, natomiast wartość udziału każdego z pozostałych spadkobierców tj. po 1/6 części wynosi kwotę po 33.734 zł (202.400 zł : 6). Oceniając materiał dowodowy zgromadzony w sprawie Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że w skład spadku po zmarłej L. P. wchodzi również środki pieniężne w kwocie 138.260,08 zł, zgromadzone na rachunku bankowym (...) SA nr (...). Środki te w chwili śmierci spadkodawczyni pozostawały na jej koncie, a więc wchodziły w skład masy spadkowej po niej. Bezspornym jest, iż aktualnie znajdują się one w posiadaniu uczestniczki K. J., która bezprawnie wypłaciła je w dniu 07.05.2013 r., a więc następnego dnia po śmierci spadkodawczyni. Mając na uwadze wysokość przysługujących spadkobiercom udziałów w majątku spadkowym uznać należy, że połowa z powyższej kwoty przysługuje wnioskodawczyni (69.130,04 zł), natomiast każdy z pozostałych spadkobierców winien otrzymać po 1/6 części, czyli po 23.044 zł.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, iż opierając się na przesłuchaniu uczestnika J. M., zestawieniu operacji na rachunku bankowym (...) SA nr (...) oraz stanowisku pozostałych uczestników, którzy nie kwestionowali twierdzeń J. M. Sąd Rejonowy ustalił, że środki pieniężne w wysokości 127.754,83 zł nie wchodziły w skład spadku po zmarłej. Była to bowiem darowizna dokonana przez L. B. na rzecz J. M. i członków jego rodziny. W ocenie Sądu wyjaśnienia uczestnika w tej kwestii były w pełni wiarygodne i uczciwe, żaden z pozostałych uczestników postępowania ich nie kwestionował i nawet nie próbował naprowadzić dowodów przeciwnych. J. M. gotów był środki te zwrócić wobec odmiennych ustaleń poczynionych przez Sąd. Sąd Rejonowy wskazał, że istotnym również jest to, iż w dacie śmierci spadkodawczyni środki te nie istniały na rachunku bankowym, do którego była osobą współuprawnioną, ponieważ na kilka godzin przed śmiercią zostały wybrane z rachunku przez J. M., co potwierdza znajdujące się w aktach sprawy zestawienie operacji.

Sąd I instancji uznał, iż bezspornym w sprawie było również, że w skład spadku po zmarłej wchodziły także środki pieniężne w wysokości 20.491 zł, zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym przez Bank Spółdzielczy P. M.-S. w S. Oddział w M. w kwocie 20.491 zł. Środki te spadkobiercy podzielili pomiędzy sobą dobrowolnie po sporządzeniu aktu poświadczenia dziedziczenia. Dlatego Sąd nie objął ich postanowieniem działowym.

Niekwestionowaną w sprawie była również okoliczność że wnioskodawczyni poniosła nakłady z majątku osobistego na majątek spadkowy w kwocie 2.845,75 zł tytułem zaległych opłat za energię elektryczną, wodę i gaz. Mając na uwadze wysokość przysługujących wnioskodawczyni i uczestnikom postępowania udziałów w spadku nakłady te winny obciążać: wnioskodawczynię w 1/2 części tj. kwocie 1.423 zł, natomiast każdego z pozostałych spadkobierców w 1/6 części tj. w kwocie po 474 zł każdy. Wobec faktu, iż powyższą kwotę poniosła w całości wnioskodawczyni, nakłady te podlegały rozliczeniu przy zasądzeniu spłat.

W punkcie 2. sentencji postanowienia, Sąd kierując się przesłankami określonymi w przepisach kodeksu cywilnego dotyczącymi działu spadku i zniesienia współwłasności dokonał działu spadku w zakresie nieruchomości spadkowej oraz ciągnika marki U..

W punkcie 3. sentencji postanowienia Sąd rozstrzygnął o nakładach poniesionych przez wnioskodawczynię , o czym szczegółowo wypowiedział się powyżej .

W punktach 3. i 4. sentencji postanowienia, Sąd zasądził od przejmującej nieruchomość i ciągnik wnioskodawczyni na rzecz uczestników postępowania spłaty odpowiadające ich udziałom w majątku spadkowym. Od spłat tych Sąd odliczył jednocześnie zwrot należnych wnioskodawczyni części poniesionych przez nią nakładów na majątek spadkowy. Dlatego spłaty od wnioskodawczyni na rzecz uczestników M. B. i P. J. wyniosły kwoty po 33.260 zł (wartość ciągnika i nieruchomości 202.400 zł; z tego udział wnioskodawczyni – 101.200 zł, a udziały uczestników po 33.734 zł ; 33.734 zł minus nakłady w kwocie 474 zł = spłata po 33.260 zł).

Odnośnie środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku bankowym prowadzonym przez (...) Bank (...) Spółkę Akcyjną w kwocie 138.260,08 zł , które zostały przejęte przez K. J. i aktualnie znajdują się w jej posiadaniu (co było bezspornym) to podkreślił, iż dla wnioskodawczyni należna jest suma 69.130,04 zł (1/2 części), a pozostałym spadkobiercom kwoty po 23.044 zł (po 1/6 części). Mając na uwadze fakt, iż środki te znajdują się w posiadaniu K. J. – to od niej należało zasądzić odpowiednie kwoty przypadające M. B. i P. J. , o czym orzeczono jak w punktach 7. i 8. sentencji postanowienia. Twierdzenia K. J., że spłaciła P. J. w kwocie ponad 30.000 zł pozostały całkowicie gołosłownymi i nie zostały poparte żadnymi dowodami.

Dokonując rozliczenia należnych spłat i nakładów pomiędzy wnioskodawczynią, a K. J. Sąd dokonał potrącenia i wyliczył, że należna spłata od K. J. na rzecz G. M. wynosi kwotę 35.870,04 zł, o czym orzekł jak w punkcie 6. Od należnej wnioskodawczyni spłaty kwoty z rachunku bankowego tj. 69.130,04 zł należało bowiem potrącić należną spłatę przysługującą K. J. z tytułu nieruchomości i ciągnika przejętych przez wnioskodawczynię tj. kwotę 33.734 zł, ale również należało dodać do uzyskanej sumy należny z kolei wnioskodawczyni zwrot poniesionych nakładów w wysokości 474 zł, co pozwoliło zasądzić od K. J. na rzecz wnioskodawczyni spłatę w wysokości 35.870,04 zł (69.130,06 zł minus 33.734 zł plus 474 zł).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.,

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła uczestniczka K. J. zaskarżając je w części tj. w odniesieniu do jego pkt. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 i wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia w następujący sposób:

1. ustalenie, że w skład spadku po L. P. zmarłej w dniu 6 maja 2013 r w M., ostatnio stale zamieszkałej w miejscowości W. numer 41 wchodzi:

- nieruchomość składająca się z działki nr (...) o powierzchni 7119 m², będącej własnością, zabudowanej budynkiem mieszkalnym z przybudowanym garażem oraz budynkami gospodarczymi, położonej w obrębie W. nr 41, powiat (...), Gmina M. oraz działki nr (...) o powierzchni 20.200 m², będącej własnością, położonej w obrębie P., powiat (...), Gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Szamotułach VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem (...) - o wartości 193.200 zł (stu dziewięćdziesięciu trzech tysięcy dwustu złotych),

- ciągnik U. C - 360 , rok produkcji 1987 - o wartości 9.200 zł (dziewięć tysięcy dwustu złotych),

- środki pieniężne w kwocie 138.260,08 zł (stu trzydziestu ośmiu tysięcy dwustu sześćdziesięciu złotych ośmiu groszy), zgromadzone na rachunku bankowym (...) SA o numerze (...), a będące obecnie w posiadaniu uczestniczki postępowania K. J.,

- środki pieniężne w kwocie 127.754,83 zł (stu dwudziestu siedmiu tysięcy siedmiuset pięćdziesięciu czterech złotych i osiemdziesięciu trzech groszy) zgromadzone na rachunku bankowym (...) SA o numerze (...), a będące obecnie w posiadaniu uczestniczka postępowania J. M.,

łącznie wartość majątku spadkowego ulegające podziałowi wynosi kwotę 468.414,91 zł (czterysta sześćdziesiąt osiem tysięcy czterysta czternaście złotych i dziewięćdziesiąt jeden groszy).

2. podział spadku po zmarłej L. P. i zniesienie współwłasności majątku spadkowego w ten sposób, że szczegółowo opisaną w punkcie 1 nieruchomości, składającą się z działek o numerach (...) oraz ciągnika U. C - 360, a więc składniki o łącznej wartości 202.400 zł (dwustu dwóch tysięcy czterystu złotych), przyznana zostaje na współwłasność w udziałach po 1/2 uczestniczkom K. J. oraz M. B..

Konsekwencją ww. ustaleń (z uwzględnieniem pkt 3 postanowienia z dnia 30 listopada 2017 r. byłyby następujące spłaty udziału w majątku spadkowym (z uwzględnieniem nakładów):

3. zasądzenie od uczestniczki K. J. na rzecz wnioskodawczym G. M. kwoty 50.600 zł + 474 zł,

4. zasądzenie od uczestniczki M. B. na rzecz wnioskodawczym G. M. kwoty 50.600 zł + 474 zł,

5. zasądzenie od uczestniczki K. J. na rzecz uczestnika P. J. kwoty 16.866.66 zł,

6. zasądzenie od uczestniczki M. B. na rzecz uczestnika P. J. kwoty 16.866.66 zł.

7. co do rozliczenia środków pieniężnych w wysokości 138.260,08 zł dokonanie podziału tych środków proporcjonalnie do udziałów wnioskodawczynie i uczestników w majątku spadkowym i zasądzenie w konsekwencji od uczestniczki K. J. spłat odpowiednich do tego podziału.

8. co do rozliczenia środków pieniężnych w wysokości 127.754,83 zł dokonanie podziału tych środków proporcjonalnie do udziałów wnioskodawczym i uczestników w majątku spadkowym.

9. uwzględnienie przy dokonywaniu spłat w relacji pomiędzy uczestniczką K. J. a uczestnikiem P. J. faktu, iż K. J. spłaciła P. J. tytułem spłaty jego udziału w majątku spadkowym po L. P. kwotą 34.500 zł.

Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Ponadto wniosła o zobowiązanie Banku (...) S.A. z siedzibą w W. do przedłożenia dokumentu w postaci wydruku polecenia przelewu dokonanego z rachunku o numerze (...) w dniu 06.05.2013 r. kwoty 127.754,83 zł, a w przypadku, gdyby na tym poleceniu przelewu nie było godziny i minuty złożenia dyspozycji to o przekazanie informacji, kiedy (godzina, minuta) dyspozycja dokonania przelewu dotarła do Banku na okoliczność tego, kiedy taka dyspozycja została złożona. Przeprowadzenie dowodu z odpisu pełnego aktu zgonu L. P. na okoliczność ustalenia godziny i minuty jej zgonu. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c.

Zaskarżonemu postanowieniu apelująca zarzuciła:

1. obrazę art. 227 i 232 zdanie drugie k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie przez Sąd Rejonowy dowodów mających na celu ustalenie dokładnego czasu śmierci spadkodawczynie i czasu złożenia przez J. M. dyspozycji polecenia przelewu kwoty 127.754,83 zł, co skutkowało dowolnym ustaleniem Sądu, iż przelew nastąpił kilka godzin przed śmiercią spadkodawczynie,

2. obrazę art. 890 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że J. M. jako obdarowany zawarł ze spadkodawczynią jako darczyńcą ważną umowę darowizny oraz że przelew kwoty 127.754,83 zł stanowił wykonanie tej umowy.

3. obrazę art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne uznanie przez Sąd za wiarygodne zeznań J. M. co do przyczyn dokonania przez niego w dniu 6 maja 2013 r. przelewu kwoty 127.754,83 zł,

4. obrazę art. 230 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie za prawdziwe zeznań J. M. co do tego, że dokonał przelewu kilka godzin przed śmiercią spadkodawczyni pomimo tego, iż Sądem I-szej instancji nie pozwolono na uznanie tych faktów za przyznane, co doprowadziło Sąd I-szej instancji do błędnego wniosku, iż kwota 127.754,83 zł nie wchodzi w skład spadku po L. P..

5. obrazę art. 687 k.p.c. i 1037 § 1 k.c. poprzez dokonanie działu spadku w sposób oczywiście sprzeczny z wolą uczestniczki K. J., a nadto wolą pozostałych spadkobierców.

6. obrazę art. 233 § 1 k.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i nieprzyjęcie za wiarygodne zeznań K. J. oraz dowodów potwierdzających jej zeznania pomimo braku dowodów przeciwnych twierdzeniom uczestniczki, co doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych Sądu polegających na tym, że uczestniczka K. J. nie spłaciła P. J. w kwocie 34.500 zł

W uzasadnieniu apelująca podkreśliła, iż Sąd I-szej instancji błędnie ustalił, że w skład spadku nie wchodzi kwota 127.754,83 zł, zgromadzona na rachunku bankowym (...) SA o numerze (...), a będąca obecnie w posiadaniu uczestnika postępowania J. M.. Zwrócił uwagę, że Sąd Rejonowy błędnie ustalił, że kwota ta była przedmiotem darowizny dokonanej przez spadkodawczynię jeszcze za jej (...) na rzecz (...). Błędne ustalenia Sądu mają swoje źródło w dwóch kwestiach. Po pierwsze, Sąd Rejonowy w istocie ustalił jedynie dzień zgonu spadkodawczyni (bezsportny) i dzień, w którym J. M. dokonał tzw. pobrania środków w wysokości 127.754,83 zł z konta należącego do spadkodawczyni. Apelujący zwrócił uwagę, że znajdujący się w aktach sprawy wyciąg z rachunku nr (...) wskazuje jedynie na datę operacji, nie wskazuje natomiast jej godziny. Ponadto z wyciągu tego wynika, że nie nastąpiło „pobranie” środków, ale że został dokonany przelew tych środków z rachunku należącego do spadkodawczyni (którego współwłaścicielem był J. M.), na rachunek należący do J. M.. Sąd nie przeprowadził postępowania dowodowego, w którym ustaliliby której przelew został internetowo dokonany. Uzasadnione było i nadal jest w związku z treścią art. 227 i 232 k.p.c. zdanie drugie zwrócenie się zatem do Banku w trybie art. 248 § 1 k.p.c. o wydruk przelewu zrealizowanego przez J. M.. Wydruk ten zawierałby godzinę i minutę operacji. Zdaniem apelującego Sąd powinien był, mając na uwadze uzasadnione wątpliwości co do charakteru prawnego przelewu tj., czy rzeczywiście mamy do czynienia z darowizną, uzyskać odpis zupełny aktu zgonu co pozwoliłoby na ustalenie godziny i minuty śmierci spadkodawczyni. Zestawienie tych dwóch godzin pozwoli wstępnie wykluczyć lub przyjąć za prawdopodobną koncepcję darowizny (nie można przecież dokonać darowizny po śmierci darczyńcy). Zarzucono, iż Sąd błędnie oparł się w tej kwestii li tylko na twierdzeniach J. M.. Zdaniem apelującej twierdzenia J. M. nie sposób uznać za wiarygodne. Nie wynika z nich, dlaczego rzekomo na kilka godzin przed śmiercią spadkodawczyni miałby on przelewać wszystkie pieniądze znajdujące się na jej rachunku. Co więcej, nie można utożsamiać momentu, w którym J. M. dowiedział się o śmierci spadkodawczyni z chwilą, w której ta śmierć nastąpiła. W tym zakresie twierdzenia J. M. są niewiarygodne, gdyż nie był przy jej śmierci, a w dniu 6 maja 2013 r. przebywał w swoim domu w P.. Sąd twierząc, że wnioskodawczym i pozostali uczestnicy nie kwestionowali twierdzeń J. M., iż dokonał on przelewu przed śmiercią spadkodawczyni, naruszył przepis art. 230 k.p.c. Należy wskazać, że z treści pism procesowych wnioskodawczym oraz uczestników nie wynika, że przemilczeli oni twierdzenia J. M.. Wręcz przeciwnie, przez cały czas procesu kwestionowali oni to, że przelew został dokonany przed śmiercią L. P..

Dalej apelująca podkreśliła, iż nawet gdyby po zweryfikowaniu godziny przelewu i godziny śmierci spadkodawczyni ustalono, że przelew rzeczywiście nastąpił przed śmiercią L. P. to należy zwrócić uwagę na fakt nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 890 § 1 k.c. Przepis ten wymaga dla ważności umowy darowizny, aby oświadczenie darczyńcy miało formę aktu notarialnego. Podkreśliła, iż nie sposób traktować przelewu zrealizowanego przez J. M. jako wykonania wcześniejszej ustnej umowy darowizny z następujących przyczyn:

Po pierwsze, z wyciągu z rachunku bankowego nie wynika, iż wypłata ponad 127 tys. zł stanowiła realizację zawartej pomiędzy spadkodawczynią a J. M. rzekomej umowy darowizny. Po drugie, brak jakiegokolwiek dowodu poza twierdzeniem samego zainteresowanego, że L. P. upoważniła J. M. do wykonania rzekomej umowy darowizny w ten

sposób, że wypłaci on sobie w sposób bezzwrotny dowolne kwoty z ich wspólnego konta na konto tej darowizny. Po trzeciej, z twierdzeń samego zainteresowanego J. M. wynika, że co najwyżej chodziło o zapowiedź dokonania przez L. P. darowizny w przyszłości, a nie o zawarcie umowy darowizny. Gdyby J. M. był przekonany, że otrzymał od L. P. darowiznę kwoty ponad 127 tys. to nie deklarowałby przecież gotowości ich zwrotu.

Sąd dokonał działu spadku po L. P. w sposób całkowicie odwrotny niż oczekiwali tego spadkobiercy. Należy zwrócić uwagę, że wnioskodawczym wskazała jako preferowany przez nią sposób dokonania tego działu sprzedaż nieruchomości i ruchomości wchodzących w skład spadku oraz podział uzyskanych w ten sposób środków pieniężnych proporcjonalnie do udziału w spadku poszczególnych spadkobierców. Oczekiwała ona zatem pieniędzy, a nie mienia ruchomego lub nieruchomego. Uczestniczki K. J. i M. B. były gotowe przejąć majątek nieruchomy w postaci zabudowanej nieruchomości oraz majątek ruchomy w postaci ciągnika U. w udziałach po 1/2 z równoczesną spłatą wnioskodawczym i uczestnika P. J.. Uczestnik P. J. wyrażał zgodę na dział spadku zgodny z propozycją uczestniczek.

Dział spadku dokonany w sposób określony w niniejszej apelacji zaskakuje odpowiednią modyfikacją spłat poszczególnych spadkobierców. Z punktu widzenia uczestniczki K. J. istotne jest to, że Sąd I-szej instancji bezpodstawnie odmówił wiarygodności jej zeznaniem, iż spłaciła uczestnika P. J.. Podkreśliła, iż zgłoszone w niniejszej apelacji wnioski dowodowe są konieczne, aby w sposób ostateczny rozstrzygnąć o przynależności do spadku kwoty 127.754,83 zł będącej aktualnie w posiadaniu J. M..

W odpowiedzi na apelację uczestniczki wnioskodawczynie poparła stanowisko uczestniczki w zakresie rozliczenia kwoty 127 754,83 zł będącej w posiadaniu uczestnika J. M., zaś w pozostałym zakresie wniosła o oddalenie apelacji.

Uczestniczka M. B. poparła apelację.

W odpowiedzi na apelację uczestniczki uczestnik P. J. poparł ją w pkt 1 – 4, zaś wniósł o oddalenie jej w pozostałym zakresie.

J. M. wniósł o nieuwzględnienia apelacji w zakresie żądania ustalenia, że w skład spadku wchodzi kwota pieniężna w wysokości 127 754,83 zł.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja w części okazała się uzasadniona.

Jak wynika z treści art. 684 k.p.c. sąd prowadzący postępowanie o dział spadku ma obowiązek ustalenia składu i wartości spadku ulegającego podziałowi. W ramach tego postępowania zatem sąd dokonuje podziału majątku spadkowego i to przy udziale wyłączenie współspadkobierców.

Do grona uczestników postępowania o dział spadku należy zaliczyć przede wszystkim spadkobierców dziedziczących po danym spadkodawcy, nabywców spadku, nabywców udziału w spadku lub części udziału w spadku oraz spadkobierców tychże osób. Podmioty te wiążą nabycie przez nich praw i obowiązków majątkowych w ramach sukcesji uniwersalnej. Za nabywcę udziału w spadku lub części tego udziału nie może być uważana osoba, na rzecz której spadkobiercy „zrzekli się” swoich udziałów w całości lub w części (orz. SN z 17.8.1961 r., IV CR 332/61, OSNCP 1963, Nr 3, poz. 54; post. SN z 3.10.1980 r., III CRN 180/80, OSNCP 1981, Nr 2–3, poz. 45, z głosami A. Oleszki, NP 1983, Nr 7–8, s. 156 i n., i M. Sychowicza, NP 1983, Nr 7–8, s. 160 i n.; post. SN z 24.10.1995 r., II CRN 133/95, Legalis). W gronie uczestników działu spadku należy umieścić nabywcę udziału w przedmiocie należącym do spadku (zob. art. 1036 k.c.), współwłaściciela rzeczy, której udział wchodzi w skład spadku, oraz zapisobiercę zwykłego (art. 686 k.p.c.) i zapisobiercę windykacyjnego. Na zasadach ogólnych pozycję uczestnika w prowadzonym działu spadku mogą zająć również prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka. Z uwagi na charakter postępowania o dział spadku, silnie eksponującego podlegające podziałowi prawo własności i innego rodzaju prawa majątkowe w katalogu osób zainteresowanych wynikiem działu spadku co do zasady będą mieścić się osoby, którym przysługują ograniczone prawa rzeczowe na przedmiotach należących do spadku. Do tego grona podmiotów

należy zaliczyć wierzyciela mającego ustanowioną hipotekę na części ułamkowej nieruchomości, użytkownika, osobę, której przysługuje na nieruchomości spadkowej oznaczona służebność. W kręgu uczestników działu będzie mieścić się także osoba uprawniona z tytułu przysługującego jej prawa dożywocia na nieruchomości spadkowej (zob. art. 910 § 1 k.c.). Należy przy tym wyróżnić również oznaczone przedmioty, których pozycja nie uprawnia do zajęcia statusu uczestnika postępowania o dział spadku. W gronie tym należy umieścić wierzyciela hipotecznego mającego ustanowioną hipotekę na całej nieruchomości spadkowej, zastawnika, osobę, która rości sobie prawo do oznaczonego przedmiotu majątkowego zgłoszonego przez spadkobierców do podziału, samoistnego posiadacza rzeczy spadkowej, małżonka spadkobiercy, kuratora spadku, wierzyciela spadku oraz wierzyciela jednego ze spadkobierców lub jego następców prawnych (por. Komentarz do art. 680 k.p.c. red. Osajda 2018, wyd. 1/Stempniak). W tym stanie rzeczy za absolutnie niedopuszczalne uznać należy wezwanie przez Sąd Rejonowy do udziału w sprawie J. M., który wszedł w posiadanie części majątku zmarłej L. P. w postaci środków zgromadzonych na rachunku bankowym w wysokości 127 754,83 zł. Oczywisty bowiem jest, że ani dłużnicy ani wierzyciele spadku nie biorą udziału w postępowaniu działowym. W szczególności bowiem Sąd dokonujący działu spadku nie posiada kompetencji aby w postępowaniu o dział spadku nakładać na osoby trzecie niezwiązane ze wspólnością majątku spadkowego, jakichkolwiek obowiązków czy przyznawać im uprawnienia. Podkreślić należy, iż J. M. dla majątku spadkowego jest osobą obcą, w konsekwencji nie powinien być uczestnikiem postępowania o dział spadku.

W niniejszym bowiem postępowaniu, co już wskazano, Sąd ustala skład i wartość majątku spadkowego i potencjalnie ustala, iż w skład spadku może wchodzić wierzytelność z tytułu zwrotu, pożyczki, przywłaszczonej (nienależnej) kwoty, ewentualnie kwoty z tytułu przekroczenia zlecenia. Jednakże żaden przepis nie uprawnia Sądu do nałożenia na osobę trzecią obowiązku zwrotu tejże kwoty. Dochodzenie tej kwoty od osoby władającej nią, na rzecz spadkobierców winno nastąpić na zasadach ogólnych, w drodze postępowania procesowego.

Jak wynika z niewątpliwych dowodów przeprowadzonych uzupełniająco przez Sąd Okręgowy J. M. dokonał przelewu środków z rachunku bankowego za życia spadkodawczyni. Tym samym, gdyby nie doszło do jej śmierci, to spadkodawczyni miałyby ewentualnie do niego roszczenie o zwrot tych środków. Jeżeli takowe roszczenie powstało, to tylko to roszczenie przeszło na skutek dziedziczenia na spadkobierców. I to oni decydują czy będą czy też nie dochodzić roszczeń w stosunku do J. M.. W ramach niniejszego postępowania działowego Sąd powinien tylko ocenić czy roszczenie wchodzi czy też nie może być włączone w skład spadku. przy czym kategorycznie – z uwagi na wnioski apelacji wskazać należy, iż nie jest rzeczą sądu w niniejszym postępowaniu przesądzenie czy J. M. jest zobowiązany do zwrotu pobranej kwoty i na jakiej podstawie, a już na pewno brak jest kognicji tutejszego sądu do nakładania na J. M. obowiązku zapłaty.

Sąd Okręgowy uznając, iż zachodzą wątpliwości co faktycznych i prawnych okoliczności pobrania i zatrzymania omawianej kwoty, nie przesądzając czy mamy do czynienia z umową darowizny czy też inną czynnością prawną – ustalił, iż w skład spadku wchodzi wierzytelność w stosunku do co J. M. w wysokości 127 754,83 zł i dokonał podziału wierzytelności na rzecz każdego z uczestników, stosownie do udziałów spadkowych, pozostawiając kwestię dochodzenia zapłaty do autonomicznej decyzji każdego ze spadkobierców. Sąd Okręgowy w konsekwencji przyjął, iż wartość spadku odpowiada kwocie 468 414,91 zł.

Powyższe nie spowodowało zmian w zakresie wzajemnych rozliczeń stron, albowiem w zakresie pozostałego majątku spadkowego (znajdującego się faktycznie we władaniu spadkobierców) rozliczenia dokonane przez Sąd Rejonowy były w pełni prawidłowe, zaś Sąd Okręgowy ustalenia w tym zakresie i wywody prawne podziela i przyjmuje za własne. Zarzuty apelacji w zakresie sposobu zniesienia współwłasności nieruchomości należy uznać za bezzasadne, bacząc iż wnioskodawczyni ostatecznie oświadczyła, iż wnosi o przyznanie nieruchomości na jej rzecz, nadto biorąc pod uwagę jej największy udział w masie spadkowej. Takie też stanowisko zaprezentowała w odpowiedzi na apelację. Tym samym przyznanie jej na wyłączną własność nieruchomości spadkowych jest w pełni uzasadnione. Powyższe rozstrzygnięcie prowadzi do minimalizowania spłat pomiędzy uczestnikami. Okoliczność, że wszystkie strony postępowania prezentowały przez pewien czas odmienne stanowiska co do sposobu podziału spadku i wyjścia ze współwłasności nieruchomości nie przemawia za zmianą orzeczenia w szczególności i przyznania nieruchomości

K. J. i M. B. w udziałach po 1/2. Zaznaczyć należy, że dokonanie działu spadku winno prowadzić do wyjścia ze współwłasności i przyznanie składników majątkowych na współwłasność uczestnikom ma charakter wyjątkowy.

Brak było podstaw do uwzględnienia dalszych wniosków dowodowych uczestniczki K. J. zgłoszonych w toku postępowania apelacyjnego w piśmie z dnia 27 września 2018 roku. Wnioski te, zgodnie z art. 381 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należało uznać za spóźnione. Pismo przedstawione przez uczestniczkę zostało sporządzone przez nią, a zatem musiała mieć wiedzę o jego istnieniu już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, podobnie jak musiała mieć świadomość jakie osoby były obecne przy rzekomym przekazywaniu środków uczestnikowi P. J. i mogła zgłosić wnioski o przesłuchanie ich w charakterze świadków. Co więcej zaznaczyć należy, że uczestniczka w toku postępowania wskazywała jako świadków tej czynności inne osoby.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie, o czym orzeczono w punkcie I, a w pozostałym zakresie apelację oddalił na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. (punkt II).

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło zgodnie z zasadą wynikającą z art. 520 § 1 k.p.c. Wskazać należy, że wszyscy spadkobiercy w jednakowy sposób są zainteresowani w rozstrzygnięciu sprawy, zaś na skutek apelacji każdy z nich odniósł korzyść stosownie do swego udziału.

SSO Mariola Wojtkiewicz SSO Tomasz Szaj SSO Tomasz Sobieraj

Zarządzenia:

1. odnotować;
2. orzeczenie prawomocne (z wyłączeniem punktu III) – skarga kasacyjna przysługuje wyłącznie wnioskodawczyni G. M., która nie złożyła wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia;
3. odpis postanowienia z uzasadnieniem doręczyć:
 - uczestnikowi J. M.
 - pełnomocnikowi uczestniczek – r.pr. P. B.
 - pełnomocnikowi uczestnika P. J. – r.pr. A. K.
4. do zbioru;
5. akta zwrócić;

23.10.2018